

Stanovisko Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru k „Návrhu smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorá súvisí s reštrikciami marketingu a používania polycyklických aromatických uhľovodíkov v zmäkčovadlách a pneumatikách (dvadsiate siedme upravené nové znenie smernice Rady 76/769/EHS)“

COM(2004) 98 final – 2004/0036 (COD)

(2005/C 120/07)

Rada sa podľa článku 95 Zmluvy o založení Európskeho spoločenstva dňa 22. marca 2004 rozhodla prekonzultovať s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom „Návrh smernice Európskeho parlamentu a Rady, ktorá súvisí s reštrikciami marketingu a používania určitých polycyklických aromatických uhľovodíkov v zmäkčovadlách a pneumatikách (dvadsiate siedme upravené nové znenie smernice Rady 76/769/EHS)“

Sekcia pre poľnohospodárstvo, rozvoj vidieka a životné prostredie, ktorá bola zodpovedná za prípravu prác Výboru v danej veci, prijala svoje stanovisko dňa 21. septembra 2004. Spravodajcom bol pán SEARS.

Európsky hospodársky a sociálny výbor prijal na svojom 412. plenárnom zasadnutí zo dňa 27. a 28. októbra 2004 (schôdza zo dňa 27. októbra 2004) nasledovné stanovisko 154 hlasmi za, 3 hlasmi proti, pričom sa 7 členovia hlasovania zdržali.

1. Úvod

1.1 Polycyklické aromatické uhľovodíky (PAU) sú prirodzene sa vyskytujúce látky vytvárané všade tam, kde sa zlúčeniny obsahujúce uhlík spaľujú pri nízkych teplotách v nekontrolovaných podmienkach. Stáva sa to pri lesných požiaroch a sopkách; pri činnostiach človeka ako napríklad fajčenie; pri vykurovaní domácností, pri výrobe energie a riadení vozidiel na fosílnu palivá; pri varení potravín a spaľovaní odpadových materiálov; a v celom rade priemyselných procesov. PAU sa vyskytujú prirodzene v rope a uhli, pričom sa ľahko tvoria, sú stabilné, akumulujú sa počas prvotných štádií krakovania a destilácie.

1.2 Tento proces čiastočnej oxidácie vedie k vytvoreniu zmesi zlúčenín so spojenými kruhmi z nenasýtených piatich a šiestich uhlíkov, ktoré sa môžu opakovať prakticky v akomkoľvek smere. Bolo identifikovaných približne 600 štruktúr; len pár ich bolo charakterizovaných alebo izolovaných na použitie ako medziprodukty. Žiadna z nich sa zámerne nevyrába vo významných množstvách. Ďalšia oxidácia vedie k vytváraniu sadzí (napr. znečistené častičky uhlíka), s ktorými sú PAU často spájané.

1.3 Keďže sa PAU vždy vyskytujú v nediferencovaných skupinách, ich jednotlivé charakteristiky sa nedajú ľahko určiť (a z toho istého dôvodu sú zväčša irelevantné). Ale keďže niektoré z nich môžu byť karcinogénne pre zvieratá, je rozumné klasifikovať zmesi ako pravdepodobne spôsobujúce rakovinu u ľudí. Preto sa požaduje, aby oleje a iné prípravky, o ktorých sa vie, že obsahujú PAU, boli označené z hľadiska rizika a bezpečnosti a vhodnej manipulácie, aby sa zabezpečila bezpečnosť na pracovisku. Procesy, ktoré pravdepodobne uvoľňujú PAU do životného prostredia, by mali byť kontrolované, alebo by sa im malo predchádzať tam, kde je to možné.

1.4 Jedným takýmto procesom je používanie zmäkčovadiel v pneumatikách pre automobily, nákladné automobily, moto-

cykle, pretekárske autá a lietadlá. Tieto oleje, ktoré môžu vyrovnať až 28 % behúňa pneumatiky, dávajú základnú charakteristiku prílnavosti, ktorá nie je požadovaná v jej kostre. Ak behúň nepracuje tak, ako by mal, alebo ak jeho fungovanie nie je stabilné, ohrozuje bezpečnosť a výkon, a to s jasnými dôsledkami pre vodičov vozidiel.

1.5 Technicky musia byť oleje schopné rozpúšťať prirodzené syntetické gúmy a iné materiály používané v pneumatikách, musia byť dlho trvajúce a stabilné, dobre sa rozkladať a zostať viazané v matici gúmy, musia pracovať v rôznych teplotných a vlhkosťných podmienkach, a manipulácia s nimi a ich používanie musia byť bezpečné. Oleje sú tiež dostupné vo veľkých množstvách, vyrábané podľa globálne dohodnutých špecifikácií, od celého radu konkurenčných dodávateľov, za náklady nižšie, ako sú náklady na gumu, aby sa znížili celkové náklady na pneumatiky.

1.6 Vysoko aromatické oleje, ktoré vyhovujú týmto špecifikáciám, tradične dodávajú vedúci výrobcovia olejov pod titulom aromatické extrakty destilátov (AED). Požadovaná rozpúšťacia schopnosť závisí od celkovej aromatickosti olejov, ktorá zase závisí od prítomnosti významných úrovní PAU. Keďže behúň pneumatiky sa opotrebuje, je nutné predpokladať, že tieto PAU sa uvoľňujú do životného prostredia. To, či sú tieto množstvá uvoľnených látok významné v porovnaní s ostatnými množstvami uvoľňovaných látok, je sporné. Ale proces preorientovania sa na iné oleje v Európe prebieha a musí sa doviest do uspokojivého záveru.

1.7 Toto úsilie je mimoriadne dôležité, keďže celosvetová dodávka AED sa tiež stáva obmedzenou, pričom sa modernizácie rafinérií teraz zameriavajú na výrobu vyššieho objemu úplne hydrogenovaných (t.j. s nízkou aromatickou a redukovanou rozpúšťacou schopnosťou) produktov a na „čisté“ benzínové a palivové produkty.

1.8 Vzhľadom na to, že sa v Európe ročne vyrobí približne 300 miliónov pneumatík a svetový trh pre zmäkčovadlá a technologické oleje pre priemyselné odvetvie vyrábajúce pneumatiky sa blíži k hodnote 1 milión ton, hlavnou výzvou pre dodávateľov oleja, výrobcov pneumatík a podobne pre regulátorov je, aby sa to dosiahlo racionálnym spôsobom, pričom sa udrží súčasné presadzovanie bezpečnosti a vysoký výkon pri nízkych alebo akceptovateľných nákladoch.

1.9 Doposiaľ boli navrhnuté dva prípravky nekarcinogénnych olejov, čo si vyžaduje rôzne stupne investícií dodávateľmi olejov a rôzne pretvorené prípravky od spoločností vyrábajúcich pneumatiky. Sú známe ako produkt miernej extrakcie (PME) a upravený aromatický extrakt destilátu (UAED) v uvedenom poradí. Ostatné oleje môžu vyrábať iní dodávateľia mimo Európy.

1.10 Podľa ukazovateľov, ktoré sú k dispozícii (keďže podrobnosti nie sú verejne dostupné na extrémne konkurenčnom trhu s pneumatikami), už došlo k určitej substitúcii - napríklad v zimných pneumatikách a pneumatikách pre nákladné automobily, kde je mokrá trakcia pre behúň menej dôležitá. Je však všeobecne akceptované, že prechod na letné pneumatiky s vyšším výkonom, bez ohľadu na pneumatiky pre závodné autá a lietadlá, bude trvať omnoho dlhšie. Tiež existuje nedostatok inštalovanej kapacity pre PME a UAED, ako doplnok k obmedzeniam dostupnosti AED, ktorá už bola spomenutá.

1.11 Aby sa dosiahli požadované zmeny, a to včas a v súlade s legislatívou EÚ o hospodárskej súťaži a zdraví a bezpečnosti, zástupcovia priemyselných sektorov (CONCAWE, IISRP a BLIC) pracujú s Komisiou a ostatnými regulačnými orgánmi, aby sa dohodol vhodný výrobný prístup a regulačný rámec. Naďalej otvorenými sú tu testy, ktoré by mali definovať, ktoré oleje sú akceptovateľné na použitie v Európe, a testy pre všetky pneumatiky na trhu, či už vyrábané v EÚ alebo mimo nej, aby sa preukázalo, že v hotových artikloch sú akceptovateľné oleje s nízkym obsahom PAU.

2. Zhrnutie návrhu Komisie

2.1 V júli 2003 Komisia navrhla všeobecné obmedzenie ťažkých kovov a PAU v okolitom ovzduší. EHSV vypracoval svoje stanovisko k tomuto prvému návrhu vo februári 2004. Súčasný návrh, tiež uverejnený vo februári 2004, sa snaží o vytvorenie interného trhu ako aj o zabezpečenie vyššej úrovne ochrany zdravia ľudí a životného prostredia, a to pridaním určitých PAU do prílohy 1 smernice 76/769/EHS.

PAU uvedené v zozname nie sú látkami s vysokým objemom výroby (VOV) a neobjavili sa na žiadnom zo štyroch prioritných zoznamov pre hodnotenie existujúcich látok. Považujú sa však za skupinu trvalých organických škodlivín (TOŠ) podľa príslušného protokolu a konvencie OSN ECE.

2.2 Jeden špecifický PAU, benzopyrén (BaP, číslo CAS 50-32-8) je klasifikovaný v rámci smernice 67/548/EHS ako karcinogénna, mutagénna a reprotoxická kategória 2, a tu sa navrhuje ako kvalitatívny a kvantitatívny ukazovateľ prítomnosti iných PAU.

2.3 Zmäkčovadlá sa nemôžu uviesť na trh a používať na výrobu pneumatík, ak obsahujú viac ako 1mg/kg BaP alebo viac ako 10mg/kg súhrnu všetkých PAU uvedených na zozname.

2.4 Komisia uznáva, že je nutné ešte prekonať celý rad technických problémov, preto je dátum všeobecného uplatňovania stanovený na 1. január 2009. Pneumatiky závodných automobilov by boli zastrešené od 1. januára 2012 a pneumatiky lietadiel od istého dátumu v budúcnosti, ktorý sa musí určiť. Absencia relevantných harmonizovaných testovacích metód pre obsah PAU v zmäkčovadlách a pneumatikách, napr. z CEN alebo ISO, by nemala spôsobiť omeškanie nadobudnutia účinnosti danej smernice.

2.5 Komisia uvádza, že s Vedeckým výborom pre toxicitu, ekotoxicitu a životné prostredie (CSTEE) prekonzultovala vedecké zistenia o nepriaznivom vplyve PAU na zdravie.

2.6 Členské štáty budú mať jeden rok na uverejnenie zákonov potrebných na to, aby sa dostali do súladu s touto smernicou. Bude to odo dňa nadobudnutia účinnosti tohto návrhu, po konzultácii, ako to žiada článok 95 Zmluvy, s Európskym hospodárskym a sociálnym výborom (EHSV) a po procedúre spoločného rozhodnutia s Európskym parlamentom.

3. Všeobecné pripomienky

3.1 Tento návrh, ktorý dopĺňa iné kontroly PAU, je založený na správach o údajnom vplyve na zdravie a životné prostredie zbytkov pneumatík od nemeckého Umweltbundesamt (UBV) zo dňa 18. marca 2003 a Švédskeho národného inšpektorátu pre chemikálie (KEMI) zo dňa 27. marca 2003. Tieto revidoval CSTEE, ako je uvedené v stanovisku prijatom na jeho 40. plenárnom zasadnutí zo dňa 12.-13. novembra 2003.

3.2 CSTEÉ súhlasil, z dôvodov uvedených vyššie, že PAU ako skupina by sa mali považovať za pravdepodobné karcinogény pre človeka, a že sú vypúšťané do životného prostredia v dôsledku opotrebovania pneumatík. Poskytol však len čiastočnú podporu používaniu BaP ako kvalitatívneho a kvantitatívneho ukazovateľa pre iné PAU a kriticky preveril celkový dopad smeru toku emisií.

3.3 Celkovo vzaté, emisie PAU z opotrebovania pneumatík prispievajú menej než 2 % k celkovému vystaveniu človeka týmto látkam, pričom zdroje uvedené v bode 1.1 prispievajú zostávajúcimi 98+ %. Toto je v súlade s opakovaným hodnotením WHO, že primárne príčiny znečistenia ovzdušia a súvisiacich chorôb, vrátane rakoviny, sú fajčenie a spaľovanie dreva a uhlia za účelom vykurovania a prípravy potravín. CSTEÉ preto dospel k záveru, že „obmedzenie PAU v pneumatikách významne neovplyvní koncentrácie PAU v okolitom vzduchu a sedimentoch“.

3.4 Z toho vyplýva, že bežné vyhlásenie, podľa ktorého smernica „bude prínosom v zmysle poskytovania vysokej úrovne ochrany zdravia ľudí a životného prostredia“, v tomto prípade neplatí presne. Zmäkčovadlá sú už označené štítkami a na pracovisku sa s nimi dá manipulovať podľa existujúcej legislatívy o nebezpečných látkach. Tento návrh preto nepriestie žiadne prínosy na pracoviskách a minimálne prínosy pre životné prostredie.

3.5 Tiež by sa malo uviesť, že tento návrh, ako tomu bolo pri dvadsiatej šiestej novele smernice Rady 76/769/EHS, je pokusom o obmedzenie koncentrácie prirodzene sa vyskytujúceho chrómu VI v cemente, ku ktorému EHSV poskytol svoje stanovisko v marci 2003 a rozširuje rozsah smernice na jeho plánované limity alebo po nich. PAU nie sú ani zámerne vyrábané ani umiestňované na trh ako také. Toto sa uznáva v prílohe – kde sa obmedzenia správne vzťahujú na produkty obsahujúce PAU – ale nie v nadpise, ktorý by sa preto mal zmeniť.

3.6 Názov a text sú tiež mäťúce v odkazoch na „určité PAU“ ako špecifickú a významnú skupinu. Vzhľadom na to, ako uvádza CSTEÉ, že bolo charakterizovaných málo PAU a ukázalo sa, že ešte menej z nich je pravdepodobne karcinogénnych, je nutné dospieť k záveru, že celá trieda predstavuje riziká tam, kde je možné vystavenie ľudí tejto látke. Reštrikcie marketingu a používania by sa mali preto vzťahovať na „oleje bohaté na PAU, ktoré sa používajú vo výrobe pneumatík a na pneumatiky, ktoré tieto oleje obsahujú“.

3.7 Vyššie uvedené skutočnosti a prekrytie s predchádzajúcim návrhom Komisie o ťažkých kovoch a PAU

v okolitom ovzduší viedli k tvrdeniam, že táto smernica je zbytočná a mala by sa zrušiť. Trh sa rozdrobil, pričom sú potrebné aspoň dva produkty, aby nahradili produkty predtým používané. Na splnenie dopytu je nedostatočná inštalovaná kapacita. Naďalej existujú obavy týkajúce sa bezpečnosti náhradných prípravkov. Ak behúne vyrobené s olejmi s malým obsahom PAU pri používaní zlyhajú, skutočné úmrtia nahradia hypotetické úmrtia používané na odôvodnenie preventívneho bezpečnostného konania.

3.8 EHSV chápe tieto obavy, ale silne pociťuje, že smernica sa musí postupovať ďalej pri úzkej konzultácii s predmetnými priemyselnými odvetvami, aby sa dosiahol úspešný prechod k celosvetovému používaniu zmäkčovadiel s nízkym obsahom PAU vo výrobe pneumatík. Tieto náhradné oleje musia jasne spĺňať rovnaké minimálne štandardy výkonu vo všetkých záležitostiach týkajúcich sa bezpečnosti. Zriadenie efektívneho, konkurenčného a spoľahlivého interného trhu v Európe pre tieto nové produkty je preto dostatočnou a správnou hnacou silou pre tento návrh.

3.9 Veľmi dôležitá je k tomu, vzhľadom na načasovanie, dohoda o testoch, ktoré sa budú používať na určenie toho, použitie ktorých olejov bude akceptovateľné. Táto príloha navrhuje testovanie prítomnosti individuálnych PAU. Je to nevhodné pre neustále prevádzkovanie rafinérií vo veľkom rozsahu, kde sa skutočné chemické látky špecifických skupín líšia v závislosti na druhu spracovanej ropy. Iné testy, ako je IP-346 z Inštitútu pre ropu (ktorý kontroluje celkový obsah PAU meraním množstva troj- až sedem členných reťazcov PAU, ktoré sú extrahovateľné riedidlom DMSO) sa už používajú v naftárskom priemysle ako prijateľná miera karcinogenosti podľa smernice 67/548/EHS. Štúdie CONCAWE pre naftársky priemysel podporujú stanovisko CSTEÉ, že jedno meranie BaP dáva malú koreláciu s celkovou potenciálnou karcinogenosťou. Používanie IP-346 pri definovaní a testovaní rôznych zmäkčovadiel sa preto silne odporúča.

3.10 Aby sa ochránil priemysel vyrábajúci pneumatiky v Európe – a životné prostredie, pokiaľ je takýto prospech reálny – musí existovať podobný test pre oleje používané v importovaných pneumatikách. Návrh normy od Medzinárodnej organizácie pre normalizáciu (ISO TC 45/SC 3 N zo dňa 29. októbra 2003) navrhuje, na posúdenie a skomentovanie, testovaciu metódu pre určovanie typu oleja vo všetkých kaučukových zmesiach. Táto práca by sa mala doviest k uspokojivému záveru, predtým než dôjde k implementácii smernice.

3.11 Vzhľadom na vyššie uvedené, malo by byť možné vyriešiť súčasné reštrikcie v zásobovaní, hlavne pre UAED, ktoré si vyžadujú vyššie investície než PME. Všetko toto si však vyžaduje čas a súčasná požiadavka, aby sa zmena dokončila pre pneumatiky na všeobecné použitie do 1. januára 2009 vyzerá stále viac nerealistická. Vzhľadom na to, že prínos tohto návrhu bude pravdepodobne minimálny, a náklady a riziká neúspešných pretvorených prípravkov značné, EHSV navrhuje, aby sa tento pôvodný konečný termín predĺžil o 12 mesiacov do 1. januára 2010. Dokonca aj to bude viesť k významným rokovaniam medzi rôznymi zúčastnenými stranami, ktoré si konkurujú. Komisia bude mať naďalej kľúčovú úlohu pri umožňovaní tohto procesu s obmedzeniami práva EÚ a nakoniec pri jeho privedení k úspešnému záveru.

4. Konkrétne pripomienky

4.1 Vo svetle vyššie uvedeného by mal byť názov tohto návrhu a následné znenie v súlade s celkovým cieľom zavedenia reštrikcií marketingu a použitia „olejov bohatých na PAU, ktoré sa používajú pri výrobe pneumatík a pneumatík obsahujúcich tieto oleje“.

4.2 Toto sa malo odrážať v prílohe s obmedzeniami uvalebnými na marketing a používanie olejov pri výrobe pneumatík s objemom extrahovateľných látok vyšším ako 3 % DMSO podľa IP-346 a preto klasifikovaných ako karcinogenické podľa smernice 67/548/EHS. Všetky odkazy na BaP ako na ukazovateľ a na jednotlivé PAU by sa mali vymazať.

4.3 Mala by sa vytvoriť medzinárodná štandardná testovacia metóda pre charakterizáciu olejov v gumených objektoch, hlavne pneumatikách, a mala by sa začleniť do tejto smernice.

4.4 Gumárenskému priemyslu a priemyslu vyrábajúcemu pneumatiky by sa mal dať vhodný čas na dokončenie prác na pretváraní prípravkov, ktoré práve prebiehajú, a naftárenskému priemyslu by sa mal dať čas na investovanie do požadovaných surovín a ich dodávok. V súčasnosti sa predpokladá, že všetky strany by mohli splniť takéto požiadavky do 1. januára 2010 a tento dátum by sa preto mal začleniť do návrhu ako prvotný konečný termín. Odchýlky pre pneumatiky pre pretekárske autá, lietadlá a iné konečné použitie s vysokým výkonom by sa mali dohodnúť so všetkými zúčastnenými stranami; vo svetle vyššie uvedeného je ťažké vidieť nejaký merateľný prínos týchto zmien v porovnaní s bežnými rizikami neplnenia povinností pre všetkých zainteresovaných.

Brusel 21. septembra 2004

Predsedníčka

Európskeho hospodárskeho a sociálneho výboru

Anne-Marie SIGMUND
